

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

57. An Principes sæculares in suis legibus possint obligare transgressores
ad peccatum mortale? Et infertur, an peccatum contra legem
Ecclesiastiam non sit mortale per se loquendo, sed solum, quando ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

R E S O L. LVII.

*An Principes saculares in suis legibus possint obligare transgressores ad peccatum mortale?
Et inferius, an peccatum contra legem Ecclesiasticam non sit mortale per se loquendo, sed solum, quando fit ex contemptu legis?*

*Et an sit peccatum mortale non parere legibus Civilibus,
secluso contemptu: Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 44.*

Ad falsum. §. 1. Negatiue respondet Almaynus de potestate Ec-
clesiæ. q. 1. c. 10. Probari potest hæc opinio. Pri-
mo quia potestas politica est merè temporalis: ergo
nihil ei cum conscientia. Secundo, quia finis legum ci-
uiliū est pax externa, non autem pax conscientia.
Tertio Princeps secularis non indicat de internis, sed
tantum de externis. Quarto, non potest infligere pec-
nam spirituale: ergo nec ad illam obligare. Quinto,
non potest absolute in conscientia: ergo nec ligare.
Sexto non intendit ligare sub peccato. Septimo, alias
idem peccatum bis puniretur, semel hic à Principe
seculari, & semel à Deo post hanc vitam. Octauo, magis
obligat minutissima lex diuina, quam grauissima
humana: sed minutissima diuina, qua prohibetur men-
dacium in officio, solum obligat conscientiam sub
peccato veniali: ergo grauissima humana sub nullo
obligat.

2. Et hanc sententiã nouissimẽ videtur docere Phi-
lippos de la Cruz in *Pract. de Decimis*, §. 2. n. 5. vbi fol. 41.
sic asserit: Tengo por cierto, que ninguna ley penal ò
civil, y las Eclesiásticas, sub quebrantamiento no
obligan à culpa, sino à sus penas, y esto quando se las
aplican, en que vienen Castro, Cayetano, y Nauarro
al proposito, que por ser singular la doctrina; pondré
sus palabras à la letra. Lo quinto, dezimos que deste
quinto dicho se sigue, que las leyes seglares no obligã
à pecado mortal, por solo contener palabras de precepto
y mando: porque ni la signification, y fuerza original
dellas, ni la accidental, del vfo seglar inducen tal obli-
gacion: pues es notorio que los Reyes y luzes segla-
res, nunca comunmente an interpretado que las tales
leyes contengan tal obligacion; porque sienpre, y co-
munmente tienen atencion, y es su mira à las penas
temporales, &c. Y mas adelante; porque por esta mis-
ma razon tanpoco las leyes diuinas induzen obligaci-
õ à pecado mortal, por solo darse con palabras precepti-
uas como lo noto bien Castro: pues el vfo del derecho
Canonicò, como no quitta fuerças al diuino, tanpoco
se las dà para que en quanto diuino se mas, que fin
el antes Otava. Y en este Dotor se puede ver el caso
mas dilatadamente. Y aunque es verdad que ay hom-
bres doctos, que llevan la opinion contraria, querien-
do dar potencia al seglar, para que à si obligue: però yo
no asiento à ello, ni aunque sean leyes mistas, que no
solo son las que ponen pena, sino que prohiben que
no se aga tal, ò tal cosa, no es visto que obligen, de-
mouido que quebrantandola se peque mortalmente, co-
mo fuera de Nauarro tienen Gomez, y Iuan, y Andreas,
Sobola, Decio y otros que cita Villalobos, y dize que
tiene esta sentençia por prouable y que se puede seguir
en practica. Y añado que tambien especulativamente
es prouable, y asi la llama Filicio; però si bien se aten-
diere, es mas que prouable, y como à tal la abraça Gre-
gorio de Valencia, y otros que no cito: Y el mismo, y
en rom. 7. c. Salò, añado que la ley penal Ecclesiastica, como es de
1. Rel. n. de comunicon, suspensio, y entredicho, è irregularidad,
11. & in to. 9.
11.7. ex Rel.
108. leg. 6.
Secundo me.
no obligan debaxo de pecado mortal, no siendo late-
rente, que no es la misma razon, quãdo se dize pena
de suspensio ò entredicho &c. Porque esto se puede
incurrir por pecado venial: es asi, que aun la regula-
ridad se incurre sin auer pecado, y en orden à la pena

qui non tantum non benefaciebant Christianis, sed eos persequerentur, & tamen docet Christianos ut eis subiciantur, non tantum propter amorem Principum, sed quod Deus id velit, & quod ij, qui contrarium faciunt ipsi sibi damnationem acquirant, ubi nomine damnationis intelligitur damnatio apud Deum. Confirmatur, quia Apostolus vult, ut non solum subiciantur propter iram, sed propter conscientiam.

6. Probat etiam hæc opinio rationibus; quia hæc potestas videtur necessaria ad bonam gubernationem Reipublice humane: nam si non esset obligatio in conscientia, non posset sufficere per leges prouideri Reipublice, nemo enim eas curaret: vnde etiam in minoribus communitatibus est hæc obligatio in conscientia obediendi suo capiti. Parenti enim filius adeo tenetur obedire, ut Deuter. 21. censetur dignis morte filius non obediens Patri: item vxor in conscientia tenetur obedire marito, qui caput illius est, iuxta Paulum: *mulieres subditi estote viris: sicut oportet in Domino: quoniam vir caput est mulieris*, ergo à fortiori erit obligatio obediendi Regi, qui potius titulus caput est Reipublice. Item in Religione est obligatio in conscientia obediendi Superioribus.

7. Aliqui verò asserunt, quod ius ipsum naturale non minus dicitur obediendum esse legitimo Superiori iusta præcipienti, quam dicitur fornicationem esse fugiendam, & mendacium esse malum: ergo, sicut dicimus vi illius dictaminis naturalis nos in conscientia teneri ad fugiendum mendacium, fornicationem, &c. ita eodem modo dicere debeamus, nos teneri ad obediendum legitimis Superioribus iusta mandantibus. Confirmo id Primo à simili ex voto: sicut enim homo potest per votum ita actionem aliquam in Deum transfere, ut postea in conscientia obligetur eam efficere, sic potest se subiciendo directioni, & gubernationi alterius ita se illi obligare, ut in conscientia male agat, si non obediatur. Confirmo Secundo: si quis alteri donet pallium, eo ipso iam in conscientia peccat illud usurpando inuito donatario: ergo cum quis iam suas actiones quasi transfulerit in alterum, eo ipso in conscientia male agit, eis utendo contra voluntatem alterius. Non enim est assignabilis ratio, cur posset quis à se abalienare ius vtriusque licitè suæ libertate: atqui, dando alteri ius imponendi sibi leges, & se dirigendi, abalienat illud ius vendi licitè suæ libertate, & transfert illud in Legislatorem: ergo postea non obediendo Legislatori in conscientia male agit.

8. Ad argumenta verò superius in contrarium adducta, respondet Becanus, tract. 4. cap. 6. de lege humana, q. 2. n. 9. Et ad primū negatur consequentia, quia potestas politica dicitur merè temporalis ratione obiecti, quia præcipitationes rerū temporalium. Nihilominus ratione obligationis potest spiritualis, quia obligat conscientiam. Nam Deus vult ut etiam in actionibus externis, & secularibus obediamus potestati politicæ, & idcirco iure diuino tenemur ei obedire. Ad secundum. Finis quidem legum civilium est pax æterna: sed tamen in conscientia nos obligant, ut hanc pacem seruemus. Ad Tertiū: non necesse est ut Princeps secularis iudicet de internis: sed satis est, quod imponat legem externam, quæ in conscientia coram Deo nos obliget: Ad Quartum, & Quintū negatur sequela, quia cum Princeps in condendis legibus utatur autoritate Dei (Rom. 13. 4. & Proverb. 8. 15. potuit illi Deus permittere, ut obliget subditos in conscientia, non tamē, ut iudicet de internis, aut infligat poenam internam, & spirituale. Ad Sextum: Non opus est, ut Princeps intendat eos obligare ad præstandum id, quod præcipitur: Nam si hoc intendit, iam veram, & propriè dictam legem instituit. Huiusmodi autē lex necessitudo obligat in conscientia. Nec in potestate Principis, ut veram legem instituat, & subditos obliget ad præstandum, quod præcipitur, & tamen non obliget in conscientia. Sicut non est in mea

potestate, ut voto castitatis obstringam me in conscientia. Ad Septimum: Non est nouum, aut absurdum, ut idem peccatum bis puniatur: Nam furta, & homicidia, non solum puniuntur à Deo, sed etiam à Magistratu. Ad Octauum: maior dupliciter intelligi potest. Primò, quod minutissima lex diuina magis obliget, id est, sub maiori peccato, quam grauissima humana. Sic falsa est: Secundò: quod magis adest, firmius nos obliget. Sic vera est, quia Lex diuina est firma; humana mutari potest.

9. Vnde ex superius dictis patet, refellendam prorsus esse opinionem aliquorum asserentium non esse peccatum mortale non parere legibus civilibus, secluso contemptu, & ita docuit Imola in cap. *Cum contingat, de iur. col. 17.* cuius doctrinam, in hac parte valde commendat Felinus in c. 1. de Sponsal. n. 19. & nouissime sequuntur Io. Valerius de differ. vtriusque fori, verb. *Ignorantia*, differ. 2. Tapia in iure Regni Neapolitani, lib. 2. tit. de legib. §. *Obseruentur*, n. 18. aduersus quos insurgit Merolla, 10. 2. disp. 4. c. 3. 2. n. 221. Secundò à fortiori refellenda venit altera sententia asserentium, peccatum contra legem Ecclesiasticam non esse mortale, per se loquendo, sed solum quando fit ex contemptu legis. Sic tenuit Collectarius, ut refert Angelus verb. *In obedientia*, & idem sentiunt Felinus c. de Sponsalib. n. 18. & 19. & Caietanus in Summa, verb. *Clericus*, §. *Verum*, & verb. *seium*, §. *Quoad quartum*, contra quos videtur eundem Merollam ubi suprac. 4. dub. 20. n. 289. & me citato Rocafull. in praxi Theol. moral. 10. 1. part. 7. lib. 7. de lege Ecclesiastica & civilis, §. n. 120. Arriaga in Curs. Theol. 10. 4. r. de legibus, disp. 20. sect. 5. n. 23. Præpositum in part. 2. D. Thome, q. 95. disp. 3. dub. 2. n. 6. & Anicum in Curs. Theol. 10. 5. disp. 5. sect. 8. n. 208. Dicendum est itaque has duas sententias esse improbables, ne dicam amplius.

10. Nota tamen, quod post hæc scripta inueni Petrum Marchant. in Tribun. Sacram. 10. 2. tr. 1. tit. 9. q. 1. concl. 3. circa præsentem questionem plura asserere, quæ tamen mihi non placent: vnde non approbo ea quæ asserit Machadus 10. 1. lib. 3. part. 4. r. 3. document. 6. n. 1. §. *Non obstante*, & Valentia 10. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6.

RESOL. LVIII.

Vnde agnosci possit legem humanam obligare in conscientia, & ad mortale?

Et pro praxi huius questionis adducuntur aliqua Regula in textu huius Resolutionis.

Et docetur, quod verba præceptiva, quæ obligant in conscientia, quando apponuntur in legibus & Constitutionibus sunt. Præcipio, Mando, iubeo, Prohibeo, Inhibeo, Veto, & Interdico. Equipollentia verò præcepti sunt: Debeant, teneantur, necessarii, necesse est, non liceat, & alia huiusmodi.

Et quid, quando præceptum fertur solum per verbum imperativum?

Denique si verba communia sunt, ut Ordinamus, statuimus, præcipimus, quaritur an talia Constitutio, Lex, aut Statutum, habeat vim præcepti obligantis ad culpam?

Et quid dicendum est de verbo Oportet, an inducat obligationem sub culpa?

Et aduerte, obsecro, quod tota doctrina huius Resolutionis est valde notanda, & in promptu tenenda pro praxi, & solutione prima difficultatis huius tituli & Resolutionis. Ex p. 10. tr. 15. & Mil. 5. Ref. 45.

§. 1. Prima regula fundatur in intentione Legislatoris: Quoad hæc nā leges vim habent ex voluntate illius volē legis doctrinis obligare: cum ergo ipse explicauit, se nolle tali statuto obligare aliquem ad culpam, tunc temporis constitutio non obligabit. Vbi autem de mente Legislatoris